

"Yanyovden: A növények gyógyító ereje"

Автор(и): Растителна защита
Дата: 24.06.2026 Брой: 6/2026



Június 24-én ünnepeljük Enyovdent – a nap, a víz és a természet gyógyító erejének ünnepét. Bulgária különböző részein Ivan Bilober, Yanevden vagy Ivanden néven is ismert, ez a nap a szláv folklór hagyományainak mély gyökereit hordozza. A hiedelmek szerint napkelte előtt a növények rendelkeznek a legerősebb gyógyító tulajdonságokkal. A hagyomány szerint "77 és fél gyógynövényt" kell gyűjteni – egyet minden ismert betegsége, és egy felét a "névtelen betegsége". Ezekből koszorúkat fonnak az egészségért, és olyan gyógynövényeket, mint az orbáncfű, a kakukkfű és a hársfa, télire készítenek elő.

Bulgária Európa egyik vezető gyógynövény-exportőre

A természet rendkívül nagylelkű földjeinkhez. A bolgár flóra több mint 4300 magasabb rendű növényfajt foglal magában, amelyek közül körülbelül 770 rendelkezik bizonyított gyógyászati tulajdonságokkal. Több mint 270 fajt aktívan használnak a gyógyszer-, kozmetikai és élelmiszeriparban. A betakarított mennyiség (körülbelül 13 500 tonna) 80-90%-a exportra kerül.

Flóránk jelképei: Mursalski tea és Orpheusz virága

E hatalmas növényi sokféleség között két egyedi balkáni endemikus faj emelkedik ki, amelyek világszerte felkeltik a tudósok és gyógyítók figyelmét.



Mursalski tea (Sideritis scardica Grisb.)

A Mursalski tea (*Sideritis scardica* Grisb.), amelyet a hosszú élet elixírjének neveznek, egy évelő növény, amely eléri az 50 cm magasságot. Ez a növény egy igazi természetes gyógyszertár. August Grisebach botanikus fedezte fel és írta le a Shar-hegységben (innen a latin *scardica* neve), és Pirin-, Trigrad- vagy Alibotush-teaként is ismert.

Összetétel és előnyök: Gazdag komplexet tartalmaz cserzőanyagokból, illóolajokból és nyomelemekből (vas, cink, magnézium, réz). Magas flavonoidtartalma erős antibakteriális és antioxidáns hatást biztosít.

Hatalmas népszerűsége miatt a Mursalski tea veszélyeztetett faj, amely szerepel Bulgária Vörös Könyvében. Ma gyűjtése természetes élőhelyeiről csak korlátozott vagy engedélyezett mennyiségben lehetséges. Sikeresen termesztik is.



Rhodopei szilírium (Haberlea rhodopensis)

A rhodopei szilírium (*Haberlea rhodopensis*) vagy a feltámadó csoda, más néven Orpheusz virága, egy elképesztő titkot rejt – a "feltámadás" képességét.

A Növényrendszertani Biológiai és Biotechnológiai Kiválósági Központ (CEPSBB) tudományos kutatásának egyik fő fókusza a *Haberlea rhodopensis* magas szárazságtűrése – még szélsőséges aszály és teljes kiszáradás után is, a későbbi öntözés hatására a növény "feltámad" és teljesen helyreáll. A *Haberlea rhodopensis* más szélsőséges körülményeket is tolerál, például alacsony hőmérsékletet és hosszan tartó sötétséget. A CEPSBB tudósai azokat a molekuláris mechanizmusokat tanulmányozzák, amelyek révén a növény alkalmazkodik az ilyen típusú abiotikus stresszhez. A fő cél az, hogy a kutatási eredmények alkalmazhatók legyenek gazdaságilag fontos növényekre, hogy növeljék a kedvezőtlen körülményekkel szembeni toleranciájukat.

Természetvédelem - Küldetés és törvény

Mivel az országunkban található gyógynövények többségét vadon gyűjtik, erőforrásuk ki van téve a kimerülés, az éghajlatváltozás és az emberi hanyagság veszélyének. E gazdagság védelme érdekében Bulgária 2000 óta bevezetett egy speciális Gyógynövény-törvényt – ami precedens az EU-n belül. A törvény célja a fenntartható használatuk és a természetes élőhelyek megőrzésének biztosítása a jövő generációi számára. Egyes fajok különleges védelmi és használati rendszer alá esnek, és a törvény kijelöli azokat az intézményeket, amelyek felügyelik a gyógynövények fenntartható használatát. Ezek a környezetvédelmi és vízügyi, valamint a mezőgazdasági és élelmiszeripari minisztériumok regionális szervei.

Minden év elején a környezetvédelmi és vízügyi miniszter egy rendeletet ad ki, amely 24 gyógynövényfajt határoz meg, amelyek tilosak kereskedelmi célú gyűjtésre. További 12 faj esetében engedélyezett mennyiségeket határoznak meg. Ezek a Mursalski tea, a piros bazsarózsa, a kutyabenge, a kankalin, az áldott bogáncs, a gyöngyvirág, a nadragulya, a gyógyító vérfű, a szár nélküli bábakalács, a kövirózsa, a homoktövis és a párlófű.

A Gornoslav-ügy: Figyelmeztetés mindenkinek

E fajok védelme éber polgári tudatosságot igényel. Feltűnő példa a 2026. áprilisi incidens, amikor a védett rhodopei szilírium több mint 400 növényét brutálisan kitépték Gornoslav falu közelében egy márványkitermelési beruházási szándék miatt. Az időben történt jelentéseknek és a "Zöld Balkán" egyesület erőfeszítéseinek köszönhetően a környezetvédelmi és vízügyi miniszter teljes építési és kitermelési tilalmat rendelt el a területen, amíg azt védett területté nem nyilvánítják.

Enyovden - Felelősség a jövő generációiért



A nadragulya (Atropa belladonna), más néven belladonna vagy ördögbogyó, egy évelő cserje a burgonyafélék (Solanaceae) családjából. A nadragulya erősen mérgező növény, amely atropin alkaloidot tartalmaz.

Enyovden emlékeztet minket arra, hogy elválaszthatatlanul kapcsolódunk a természethez. A gyógynövények gyűjtése nem csupán hagyomány vagy üzlet, hanem felelősség. A szakértők arra kérnek minket, hogy ne tépjük ki szükségtelenül a növényeket, csak olyan fajokat gyűjtsünk, amelyeket jól ismerünk (mivel egyesek, mint a nadragulya, erősen mérgezőek), és mindig hagyjuk érintetlenül a populációk egy részét. Csak így őrizzük meg a természetes egyensúlyt, és hagyjuk örökölni a bolgár természet gyógyító varázsát a jövő generációinak.

További információ a témában:

Bolgár és német tudósok megfejtik a védett rhodopei szilírium (Haberlea rhodopensis) genomját